

Veřejný ochránce práv

JUDr. Pavel Varvařovský

V Brně dne 6. března 2013
Sp. zn.: 3214/2012/VOP/VBG

Vážená paní F.,

dovolte mi, abych Vás touto cestou seznámil se svými zjištěními a závěry, k nimž jsem prozatím dospěl v rámci svého šetření zahájeného na základě Vašeho podnětu ze dne 18. května 2012. Ve svém podnětu namítáte neoprávněné zpracování svých osobních údajů Společenstvím vlastníků K., České Budějovice (dále také „SVJ“), a liknavost Úřadu pro ochranu osobních údajů (dále také „Úřad“) při výkonu dozoru dle zákona o ochraně osobních údajů.¹

Jsem si vědom, že o průběhu mého šetření a zjištěních jste již byli rámcově informováni vedoucí oddělení veřejného pořádku a místní správy JUDr. Veronikou Gabrišovou, kterou jsem mj. pověřil i provedením šetření na Úřadu. Nicméně, považuji za nutné vysvětlit svůj pohled na Váš případ, vyjasnit, co bylo předmětem mého šetření a k jakým zjištěním a závěrům jsem s ohledem na povahu Vašich námitek vyslovených v podnětu sám dospěl.

Na úvod Vás ujišťuji, že lidsky zcela rozumím Vašemu rozčarování nad instalací kamer ve Vašem domě. Sám kriticky vnímám všeobecný trend chránit sebe či majetek s použitím nejrůznějších monitorovacích zařízení. Na druhé straně ale akcentuji i zájem po potřebě většího bezpečí. Uvědomuji si, že instalace např. kamerového systému může k tomuto pocitu (buť mnohdy pouze falešnému) přispět, přinejmenším může usnadnit zjištění osoby odpovědné za způsobenou škodu (odhalit pachatele). Přestože je mi bližší role ochránce soukromí (nejsem příznivcem kamerového systému), reflektuji, že mohou existovat i jiné zájmy, které je třeba chránit, a vedle nichž může být právo na soukromí upozaděno.

I. Zpracování osobních údajů prostřednictvím kamerového systému

Provozovat kamerový systém se záznamem je možné buď se souhlasem subjektu údajů (což je reálně možné pouze tam, kde je zjiitelný okruh monitorovaných osob a tento není proměnný), nebo je-li to nezbytné pro dodržení právní povinnosti správce (např. pro úkoly Policie ČR) anebo „*pokud je to nezbytné pro ochranu práv a právem chráněných zájmů správce, příjemce nebo jiné osoby*“² (typicky z důvodu ochrany majetku). Při každém zpracování je však třeba dbát, aby nedocházelo k nadměrnému zasahování do soukromého a osobního života monitorovaných osob. K umístěním kamerového systému by proto mělo docházet vhodným způsobem, za nějž lze např. považovat situaci, kdy instalací kamer nedochází k permanentnímu monitoringu pohybu osob v rámci sledovaného prostoru, nelze získat informace o soukromém životě osob typu kdy, s kým nebo v jakém stavu přichází či odchází z domu, včetně osob příbuzných či blízkých.

¹ Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

² Srov. ustanovení § 5 odst. 2 písm. e) zákona o ochraně osobních údajů.

Z obsahu Vašeho podnětu a dalších doplnění vyplynulo, že chcete dosáhnout odstranění kamer z prostor, kde to zákon neumožňuje, nikoliv jejich pouhého „přetočení“. Zákon však nevymezuje prostory, v nichž by nebylo možné (obecně) kamery instalovat. Vnímání „soukromého prostoru“ je záležitostí velmi individuální. Hovoříme-li o prostorech bytového domu, lze zjednodušeně říci, že pro někoho začíná a končí soukromí za dveřmi bytu, soukromí jiného zahrnuje celý dům a jeho bezprostřední okolí.

Pomineme-li subjektivní vnímání soukromého prostoru, lze v obytném domě rozlišit mezi prostory jako sklepy, půdy, garáže, prostory dopisních stránek, vnější plášť domu a bezprostřední okolí, u nichž lze dovodit nižší míru soukromí, a prostory vstupních dveří, chodeb vedoucích k bytům, výtahu, schodiště, u nichž lidé požívají míru soukromí intenzivněji, neboť tyto prostory jsou ze své podstaty spjaty s jejich soukromým a osobním životem. I z judikatury³ lze dovodit, že i prostory mimo obydlí se považují za soukromé prostory.

V případě instalace kamerového systému ve Vašem domě však není spor o tom, zda kamery byly, či nebyly umístěny v prostoru „soukromí“. To bezpochyby byly. Instalace kamerového systému v prostorech domu však neznámá bez dalšího, že byl porušen zákon. K omezení lidského práva či svobody (zde Vašeho práva na soukromí) může (legálně) dojít (i přes absenci Vašeho souhlasu). Právo na soukromý život není absolutní hodnotou, která má přednost před ostatními hodnotami či právy; ke kolizi dvou práv a k upřednostnění jednoho práva nad druhým musí ovšem dojít proporcionálně při maximální míře zachování (šetření) podstaty práv.⁴

Z pohledu aplikace zákona o ochraně osobních údajů je především nezbytné zkoumat:

- zda jejich prostřednictvím dochází ke zpracování osobních údajů (to znamená, zjednodušeně, zda ze záznamů kamer lze určit či identifikovat jednotlivé osoby a získat o nich informace);
- co je účelem sledování - ochrana jakého jiného práva či právem chráněného zájmu (např. ochrana majetku, prevence před vandalismem);
- zda kamerový systém přispěje k naplnění účelu sledování (např. odradit či odhalit pachatele krádeže);
- zda neexistuje jiný, efektivnější a méně invazivní prostředek k naplnění zamýšleného účelu (např. zamykání dveří, mříže);
- zda je monitorování prostor v zamýšleném rozsahu (časově, prostorově) nezbytné vzhledem k stanovenému účelu.

³ Např. rozhodnutí Městského soudu v Brně sp. zn. 7Ca 204/2005, rozhodnutí ESLP Neimietz. vs. Německo.

⁴ Jde o **uplatnění tzv. principu proporcionality**. Algoritmus posuzování přípustnosti zamýšleného zásahu (platí zákaz nadměrného zásahu do ústavního práva) lze (ve stručnosti) vyjádřit skrze 3 základní principy, kdy se zkoumá, zda příslušné opatření: 1) je schopno dosáhnout zamýšleného cíle, jímž je ochrana jiného základního práva nebo veřejného zájmu (**princip způsobilosti či vhodnosti**); 2) je nevhodnějším (nejšetnějším) z možných legálních prostředků (**princip potřebnosti**) a 3) je nejpřiměřenějším prostředkem ve vztahu k zamýšlenému cíli (**princip přiměřenosti**). Uplatnění testu proporcionality by mělo ve výsledku přinést řešení, kdy upřednostnění jednoho základního práva (svobody/veřejného zájmu) je spojeno s minimálním zásahem do konkurujícího práva (svobody) a mezi oběma dotčenými právy (svobodami) zůstává zachována proporcionalita (úměrnost). Blíže např. nález ze dne 9. 2. 1998, sp. zn. IV. ÚS 157/97, ze dne 13. 8. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 3/02, ze dne 15. 11. 2010, sp. zn. I. ÚS 517/10.

II. Shrnutí výsledků kontrolní činnosti Úřadu

Z obsahu kontrolního protokolu pořázeného při kontrole dodržování povinností SVJ v souvislosti se zpracováním osobních údajů prostřednictvím kamerového systému se záznamem instalovaného v prostorách Vašeho domu vypsaly zejména následující skutečnosti.

Prostřednictvím kamerového systému v domě dochází ke zpracování osobních údajů, zejména osob bydlících v domě a jejich rodinných příslušníků, návštěv. K záznamu obrazu dochází na základě detekce pohybu v monitorovaném prostoru v časovém rozsahu 5 vteřin před zaregistrováním pohybu a 5 vteřin po zmizení pohybujícího se předmětu. Jako účel monitorování prostor domu uvedlo SVJ ochranu majetku proti krádežím a vandalismu, zamezení vstupu nežádoucích osob, ochrana života a zdraví.⁵ Ke dni 11. 4. 2012 oznámil SVJ Úřadu změnu (doplnění) účelu zpracování - ochrana majetku společenství vlastníků, členů společenství a obyvatel domu proti krádežím a vandalismu. Objekt domu je dále zajištěn prostřednictvím zámků, mříží a elektronického zabezpečení.

V okamžiku zahájení opakované kontroly byly jednotlivé kamery v bytovém domě rozmístěny následovně:

- Kamera č. 1 - instalována na vnějším plášti u domovních zvonků, zaznamenávala část prostoru před hlavním vchodem a zvonky.
- Kamera č. 2 - instalována v prostoru schránek a vstupů do sklepů. Tato kamera zaznamenávala větší část prostoru vstupní haly, poštovní schránky a prostor vstupu do „prvních“ sklepů.
- Kamera č. 3 - instalována u vstupu do druhých sklepů v prostoru nástupu do výtahu. Tato kamera zaznamenávala prostor před výtahem, vstup do „druhých“ sklepů a malou část schodiště do patra.
- Kamera č. 4 - instalována u vstupu do kolárny v prostoru zadního vchodu a zabírala prostor vstupu do kolárny a zadní vchod.
- Kamera č. 5 - instalována na vnějším plášti zadní části budovy a sledovala prostor zadního vchodu včetně výkladní skříně vedle.

SVJ v průběhu prováděné kontroly na základě doporučení kontrolujících mělo provést změny nastavení jednotlivých kamer, a to tak, aby v zorném úhlu jednotlivých kamer byla zachycena pouze ta zařízení a ty části bytového domu, ve kterých docházelo k poškozování majetku krádežemi, resp. vandalismem.

Změny nastavení kamer jsou následující:

- Kamera č. 2 - již nezabírá větší část prostoru vstupní haly a poštovní schránky.
- Kamera č. 3 - nezabírá zadní vstup do bytového domu.
- Kamera č. 4 - nezabírá vstup k výtahům, ale zaznamenává přístup ke schodišti.
- Nově instalovaná kamera č. 6 v sušárně - sleduje prostor skříně, ve které je umístěno záznamové zařízení.

⁵ SVJ poukázalo na problémovost sídliště, kde se obytný dům nachází, častý vandalismus, doložilo výčet jednotlivých událostí (např. zničení schránek, počmárání zdí, rozkopání rohožek, poškozování poliček s květinami, vylepování anonymních písemností, vykradení kočárkárny, sklepa, krádež peněz z bytu, poškození vozidla zaparkovaného před domem, policií opakovaně řešené krádeže jízdních kol z kolárny domu), doporučení Policie ČR k instalaci kamerového systému.

Nové nastavení kamer neumožňuje zaznamenávat pravidelný příchod a odchod ubytovaných osob do a z bytového domu. Změnou nastavení kamer došlo k zásadní změně v rozsahu shromažďovaných osobních údajů, neboť **nedochází k pravidelnému monitorování osob, které jsou v bytovém domě ubytovány.** Fyzické osoby jsou zaznamenávány pouze v případě, že přistupují k majetku či zařízení, které je chráněno, resp. je zaznamenáván jejich vstup do kočárkárny-kolárny a sklepa, tedy prostor, ve kterých docházelo ke krádežím, přičemž pořízené záznamy nevypovídají o soustavném a pravidelném jednání ubytovaných osob.

Podle hodnocení Úřadu stávající nastavení kamerového systému naplňuje zásadu proporcionality mezi ochranou práv a právem chráněných zájmů správce a dotčených osob s právem jednotlivce nad ochranou jeho osobnostních práv. Lze tedy uplatnit výjimku dle ustanovení § 5 odst. 2 písm. e) zákona o ochraně osobních údajů, tedy zpracování bez souhlasu subjektu údajů „pokud je to nezbytné pro ochranu práv a právem chráněných zájmů správce“.

III. Právní hodnocení ochránce

Pochybení, která v postupu Úřadu shledávám, shrnuji následovně:

1. **Nesprávné prvotní právní posouzení skutkového stavu** zjištěného inspektorkou PhDr. Matoušovou.⁶ Vzhledem k tomu, že k Vaší stížnosti ze dne 13. 5. 2011, jež byla shledána částečně důvodnou, byl případ vrácen k došetření a právnímu zhodnocení, a to inspektorce PaedDr. Rybínové, konstatují, že primární pochybení Úřad napravil.
2. **Liknavost Úřadu při zahájení kontroly a v souvislosti s vyrozuměním stěžovatelů⁷** - o novém prošetření jste byli vyrozuměni dopisem ze dne 10. 6. 2011, opakovaná kontrola byla zahájena až dne 1. 11. 2011, skončena dne 5. 6. 2012 a o výsledku jste byli vyrozuměni inspektorkou PaedDr. Rybínovou až dne 24. 8. 2012, nikoliv bezprostředně po skončení kontroly.
3. **Neúplnost kontrolních zjištění** - v rámci kontroly nebyly po SVJ žádány kontrolní záběry z jednotlivých kamer rozmístěných v bytovém domě jako důkaz toho, že reálně došlo k odstranění problematického umístění kamerového systému (odstranění protiprávního stavu zjištěného kontrolujícím). Kontrolující se v daném případě spokojil s tvrzením SVJ o odstranění vadného stavu doloženého nákresem o aktuálním umístění jednotlivých kamer. Deklarovanou snahu SVJ o nápravu (fakticky doloženou pouze nákresem o rozmístění kamerového systému v domě) nepovažuji za dostatečný (přesvědčivý) doklad pro vyslovení kontrolních závěrů o odstranění problematického nastavení kamer, jejichž prostřednictvím docházelo ke shromažďování osobních údajů v rozporu s ustanovením § 5 odst. 2 zákona o ochraně osobních údajů.

IV. Závěr

Za předpokladu, že skutečně došlo k Úřadem popisované změně v nastavení kamerového systému domu, se ztotožňuji s jím vysloveným hodnocením

⁶ Viz dopis Vám adresovaný náměstkyní sekce dozorových činností JUDr. Aleny Kučerové, zn. KNDC -3693/11-9/NON, ze dne 10. 6. 2011.

⁷ Ve smyslu ustanovení § 29 odst. 1 písm. c) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále také „zákon o ochraně osobních údajů“).

o proporcionalitě zpracování osobních údajů (i přes absenci všech obyvatel domu) a splnění zákonných předpokladů pro zpracování osobních údajů ve smyslu ustanovení § 5 odst. 2 písm. e) zákona o ochraně osobních údajů. Nicméně kontrolnímu závěru, že k odstranění protiprávního stavu v daném domě mohlo skutečně v návaznosti na kontrolní činnost Úřadu dojít, nesvědčí v zásadě žádné přesvědčivé skutečnosti. Naopak, Vámi poskytnuté možné záběry z kamer, které jste pořídili přiložením fotoaparátu naplocho k jednotlivým kamerám, svědčí spíše opaku. Po seznámení s Vámi pořízenými snímky usuzuji, že není zcela vyloučeno, že monitorovací zařízení nadále snímá pohyb osob k výtahu, do něj a po schodišti vedle něj (kamera č. 3), hlavní vstup do domů a odchod (kamera č. 4) a zadní vstup do domu (kamera č. 2), ač tento způsob zpracování osobních údajů byl Úřadem označen za problematický.

I když jsem si vědom, že poskytnuté fotografie nejsou skutečnými záběry z kamer, a z tohoto pohledu jejich důkazní hodnota může být zpochybňována, rozhodl jsem se o svých zjištěních, tj. i Vašich námitkách o reálném monitoringu v domě, informovat předsedu Úřadu, aby zvážil využití dalších dozorových oprávnění a informoval mě o přijatých opatřeních. Vám pak doporučuji,⁸ abyste využili možnosti dané v ustanovení § 12 zákona o ochraně osobních údajů a požádali Společenství vlastníků K., České Budějovice, o informace o zpracování svých osobních údajů prostřednictvím kamerového systému v domě (záběrů z jednotlivých kamer) a zjistili, v jakém rozsahu je Váš pohyb v domě monitorován.

O dalším postupu Vás vyrozumím. Uvítám, budete-li mě informovat o svých dalších krocích.

S pozdravem

Údolní 39
602 00 Brno
tel: (+420) 542 542 888, fax: (+420) 542 542 112

⁸ A to i se zřetelem k tomu, že tato možnost je výslovně upravena i v rámci Úřadem zpracované „Metodiky pro splnění základních povinností ukládaných zákonem o ochraně osobních údajů“ (str. 20 - 22), dostupné na http://www.uouu.cz/files/metodika_provozovani_kamerovych_systemu.pdf.